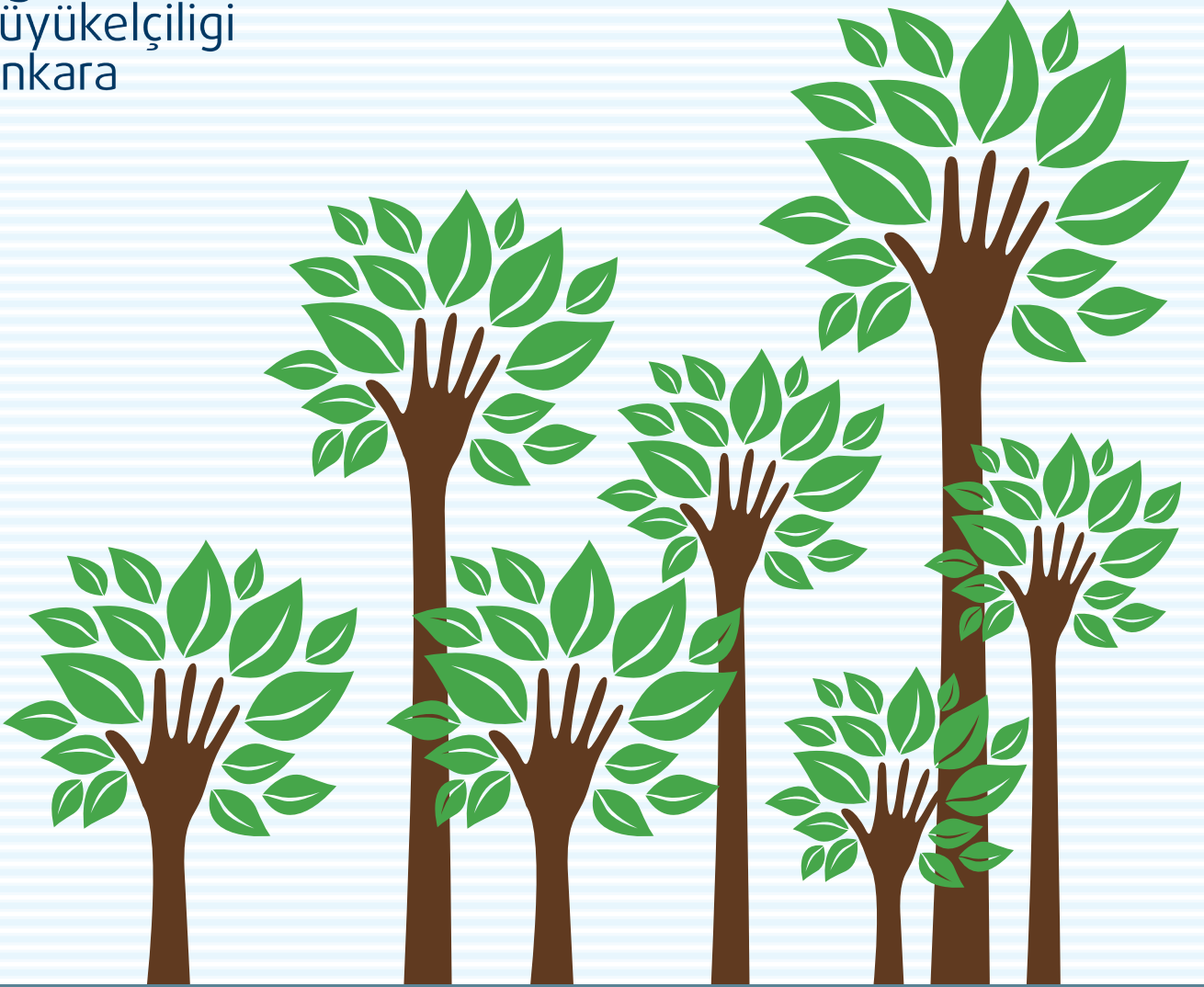

İngiltere
Büyükelçiligi
Ankara

ULUSLARARASI
ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

Çevre Davaları ve Medya Atölyesi

Çevre Davaları ve Medya Atölyesi İngiltere Büyükelçiliği tarafından desteklenmektedir.

Harita Kapsamında İncelenen Davalardan Çevre Davaları için Önemli Bazı Tespitler

Dava Adı

Aliağa Termik Santrali – ÇED - Yürütmenin Durdurulması

Mahkeme Adı

Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu

Karar Tarihi

7.5.2009

Esas No

2008/1393

Yer

İzmir Aliağa İlçesi

Dava Konusu

EPDK'ca verilen termik santral üretim lisansının ÇED alınmadan verilmesi nedeniyle açılan iptali davasında, yürütmenin durdurulmasının talebi.

Karar

EPDK'ca üretim lisansı verilmeden önce çevre mevzuatı yönünden de inceleme yapılmasının zorunlu olduğu gerekçesi ile YD talebi kabul edilmiştir.

Tespitler

- ▶ EPDK'nın ancak elektriği çevreyle uyumlu bir şekilde üreteceğini kanıtlamış üreticilere üretim lisansı verebileceği yargı kararı ile tespit edilmiştir.
- ▶ ÇED gerekli değildir veya ÇED olumlu kararı alınmaksızın termik santrallere üretim lisansı verilemez.

Dava Adı

Rize OSB Acele Kamulaştırma Davası

Mahkeme Adı

Danıştay 6 Dava Dairesi

Esas No

2009/15183

Yer

Antakya

Dava Konusu

ÇED gerekli değildir kararının yasaya aykırı olduğu gerekçesi ile iptali istemidir.

Karar

ÇED gereklidir-gerekli değildir kararının nasıl alınacağına dair kriterlerin uygulanırken uygulama alanının tamamına bakılmaması nedeniyle işlem iptal edilmiştir.

Tespitler

- ▶ ÇED gereklidir – ÇED gerekli değildir kararının hangi kriterlere göre alınacağını yönetmelikle düzenlendiği, projenin uygulanacağı alanın bölümlere ayrılarak kriterlerin her bir bölüm için ayrı ayrı uygulanmasının mümkün olmadığı zira amaçlanan korumanın sağlanamayacağı kararı verilmiştir.
- ▶ ÇED yönetmeliği ile amaçlanan korumanın sağlanması için bütün alanın olarak dikkate alınması gerektiğine karar verilmiştir.

Dava Adı

Kastabala Vadisi, Çimento Fabrikası, ÇED olumlu kararının iptali

Mahkeme Adı

Danıştay 6. Daire

Karar Tarihi

6.12.2010

Esas No

2010/2375

Karar No

2010/10813

Yer

Osmaniye İli, Kesmeburun Köyü, Akyatan Mevkii

Dava Konusu

ÇED olumlu kararının iptali.

Karar

Olumsuz bilirkişi kararlarına dayanılarak ÇED olumlu kararı iptal edilmiştir.

Tespitler

- ▶ Uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülükler ve sorumluluklar kararda vurgulanmış.
- ▶ Sosyal hukuk devletin:
  - Sağlıklı ve dengeli bir çevreyi yurttaşlarına sağlamakla görevli olduğu,
  - Çevreyi korumak ve kirlenmesini engellemekle temel amacının ekolojik dengenin korunması ve kollanması olduğu,
  - Ekosantrik yaklaşımla, kalkınma hedeflerinin yanında çevrenin korunması ve kirlenmemesi amacıyla, ekonomik faaliyet ve üretim metodlarında elverişli teknoloji ve yöntemlerin seçilme ve uygulanması ilkesini öngördüğü açıktır denilmektedir.
- ▶ Üstün kamu yararı, çevrenin sağlık ve dengesinin korunup sürdürülmesinde görülmüş.

Dava Adı

Keşif ve bilirkişi masrafları

Mahkeme Adı

Danıştay 14. Daire

Karar Tarihi

25.6.2014

Esas No

2012/1672

Karar No

2014/7044

Yer

Trabzon, Of ve Dernekpazarı İlçeleri, Solaklı Deresi

Dava Konusu

Trabzon ili, Of ve Dernekpazarı ilçelerinde bulunan Solaklı Deresi üzerinde projelendirilen Çaykara Regülatörü ve Hidroelektrik Santraline ilişkin ÇED gerekli değildir kararının ve hidroelektrik santral projesinin uygulama onayının iptali talebidir.

Karar

Keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması zorunlu olan uyuşmazlıkta davacının giderleri karşılayamaması durumunda, yargılama sonucunda haksız çıkan taraftan alınmak kaydıyla hazineden veya idareden giderler karşılanarak keşif ve bilirkişi incelemesinin yapılması gerekir.

Tespitler

- ▶ Yargılama giderleri nedeniyle özellikle çevreye ilişkin konularda hak arama özgürlüğünün kısıtlanmaması gerektiği yönünde genel bir yorum yapılmamış. Ancak yine de emsal olarak önemli bir karar.

Dava Adı

Yırca Termik Santral

Mahkeme Adı

Danıştay 6. Dairesi

Karar Tarihi

28.10.2014

Esas No

2014/7272

Yer

Manisa, Soma

Dava Konusu

Soma Kolin Termik Santralinin yapımı amacıyla yapılan acele kamulaştırma işleminin iptali ve yürütülmesinin durdurulması talebi

Karar

Soma Kolin Termik Santralinin yapımı amacıyla yapılan acele kamulaştırma işleminin yürütülmesinin durdurulması (YD)

Tespitler

- ▶ Danıştay İDDK'nun yönetmelik değişikliğinin YD itiraz talebini red kararına (YD itiraz no: 2013/157, 20.06.2013) atf:
- ▶ Yönetmelikle zeytinlik alan tanımının asgari bir büyüklüğe tabi kılınması yasanın lafzına ve ruhuna aykırı
- ▶ Yasanın geneline yaygın koruyucu hükümler uyarınca zeytinliklere 3 km.'den yakın mesafeye zeytinliklere zarar verebilecek tesis yapılamaz.
- ▶ İlke koyma anlamında önemli gerekçeler:
  - Zeytinlikler termik santral yapımı amacıyla planlamaya konu edilemez ve bu amaçla kullanılamaz
  - Zeytinlik alanlarda termik santral yapımı kararlarında kamu yararı yoktur.
  - Kamulaştırmanın "aceleliği" tartışılmıyor

Not: Nihai karar takip edilmeli

Mahkeme Kararlarına Erişim? Mahkeme Kararları Nasıl Kolay Okunur? Bilgi Edinme Hakkı Nasıl Kullanılabilir?

Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK), Ceza Muhakemeleri Kanunu (CMK) ve İdari Yargılama Usul Kanunu (İYUK), yargılamaların nasıl yapılacağını düzenlemektedir. Bunun yanı sıra dava taraflarına, mahkemelere ve davanın tarafı olmayan 3. kişi ya da kurumlara davalar ile ilgili yapabilecekleri işlemleri ve yapış şekillerini ya da yapamayacakları işlemleri belirlemektedir.

Bu kapsamda bakıldığında yargılamaların Anayasamızın 141. maddesi gereğince aleni olduğu açıktır. Bu aleniyet yargılama işlemlerinden biri olan duruşmaların herkese açık olması anlamına gelmektedir. CMK da yer alan (mağdurun yaş küçüklüğü ya da güvenlik vs. nedenlerle verilen gizlilik ya da kapalı yargılama usulleri ayrıktır).

Yukarıda belirtilen yasalar gereği her ne kadar yargılamalar açık olsa dahi yargılamanın yapıldığı dosya ve içeriği ve yargılama neticesinde verilen gerekçeli karar herkese açık değildir.

Avukatların avukatlık sıfatları gereğince avukatlar vekâletname vermeksizin dosyaları inceleme hakkına sahiptir. Bu yetkinin dayanağı Avukatlık Kanunu 2. ve 46. maddelerdir. Ancak bu dahi dava konusu olmuş bir yetkidir. Zira kimi zaman yargılama mercileri Cumhuriyet Başsavcılıkları İle Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik ve Hukuk Mahkemeleri Kalem Hizmetleri Yönetmeliklerini dayanak göstererek izin vermemektedir. (Bu hususta internet ortamında bulunan ilk makalelerden biri olarak derli toplu bilgi içeren bir makale için bknz: <http://www.basaryalti.av.tr/makaleoku.aspx?id=61>)

Özetle duruşmalar herkese açık olsa dahi dava dosyaları ve kararlar herkese açık değildir.

Kanunu bilmenin mazeret sayılamayacağı ülkemizde kişi ya da kurumları, yargılama mercilerinin kararlarında en az kanun kadar etkili ve önemli unsurlar olan yargı kararlarına kısmen ulaşabilmektedir.

Yargı kararlarına Nasıl Ulaşılr?

Günümüzde basılı olarak Yargıtay Dergisi, Danıştay Dergisi gibi dergiler ilgili mahkemelerce yayımlanmaktadır. Bunun dışında Barolar Yüksek Mahkeme kararlarını inceleyerek kendi dergileri içinde kullanmaktadır. Bunun gibi bu Yüksek Mahkeme ya da baroların internet sitelerinde ücretsiz olarak yayımlanmaktadır.

Bunun dışında çeşitli şirketlerin yargı kararlarından kendi kriterleri çerçevesinde derledikleri ve ücreti karşılığında verdikleri bilgisayar programları bulunmaktadır.

Bir akademisyen, araştırmacı ya da sade bir vatandaş olarak derinlemesine veya özel bir konu çerçevesinde inceleme yapmak istendiğinde ise ilgili yüksek mahkemeden izin alınması gerekmektedir.

Bu kapsamda herhangi bir yasal düzenleme olmadığı için ilgili yüksek mahkemelerin gelenekleri devreye girmektedir.

Temel olarak hangi kararları hangi kapsamda incelemek istediğinizi, neden incelemek istediğinizi ve inceleme sonuçlarını nerede kullanmak istediğinizi yani ne için araştırma yapmak istediğinizi bildirmeniz faydalı olmaktadır.

Yüksek mahkemenin size izin verip vermemesini denetleyecek bir makam veya yasal düzenleme ya da kriter bulunmamaktadır. Mevcut yasal düzenlemeler gerçekte ret sebebinin dayanaklarını oluşturmaya daha yatkındır.

Bu mahkeme kararlarının kitap yazan yüksek mahkeme üyelerinin varlığı, bir kısmının zaten internet ya da dergiler yoluyla yayımlanması ya da ticari değeri olan programlarda kullanılmak üzere şirketlere verilmesi durumu dikkate alındığında yapmak istediğiniz çalışma ve elde etmek istediğiniz nihai çıktı ilgili yüksek mahkemenin izin verip vermemesinde önem taşımaktadır.

Özetle yüksek mahkeme kararlarının incelenmesinde kullanılan yazılı bir kriter olmadığı için bu anlamda keyfiliğin varlığından söz edilebilir.

Kararları Okumada Pratik İp Uçları

Öncelikle en sağlıklı verinin kararın tamamının okunması ve incelenmesi ile elde edileceğini önemle belirtelim.

Ancak bu alanda belli bir tecrübeye ulaşıncaya kadar kararlar daha hızlı ve pratik olarak incelenebilmektedir.

İlgili kararın hangi yargı merciinden verildiği önem taşımaktadır. Zira tüm yargı mercileri kararın verilmesine neden olan davanın ve uyuşmazlığın konusunu, taraflarını, talebini ve ilgili kanun maddeleri ile tarafların (ve varsa savcılık makamının) görüşlerini belirttikten sonra kendi görüşünü ve kararını yazmaktadır.

Yüksek mahkeme kararları, konu özelinde kullanılan tanımların, ilkelerin kapsamını ve anlamını genel olarak ve sonrasında olay özelinde tanımlamaktadır. Bu husus biz okuyuculara mahkemenin hangi kavram ve ilkeleri nasıl anladığını ve dolayısıyla gerekçeli kararını hangi görüş üzerine kurduğunu açıklamaktadır. Özetle tümünden gelim metodu kullanılmaktadır.

Bu nedenle özellikle Anayasa Mahkemesi Kararları gibi asıl karar noktasına gelene kadar oldukça uzun metinler halinde ilerleyen kararların okunmasında (yukarıda belirttiğimiz ihtar hatırlanarak) pratik olarak şu yöntem kullanılabilir.

İdare Mahkemesi (Danıştay) kararlarında:

“Türk Milleti Adına Karar Veren” dedikten sonra ki bölümleri okumak.

Zira bu belirteç tüm özetlerden sonra artık mahkemenin yorumlamaya başladığını gösterir bölümdür.

Yargıtay kararlarında:

Genelde Anayasa Mahkemesi Kararları gibi uzun kararlar değildir. Burada da aynı esaslarla bilgiler verilir ve giriş yapılır, o nedenle okuması daha kolaydır.

Yargıtay ise görüşlerini

“hazır bulunan taraf vekillerinin sözlü açıklamaları dinlendikten ve temyiz dilekçesinin süresinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.” Cümlesi veya benzeri cümlelerden sonra ortaya koyar.

Anayasa Mahkemesi kararlarında:

İçeriğinin yoğunluğundan dolayı okunması en zor kararlardır. Zira ayrıntıları ile tüm taraf görüşlerini, raportör hakim görüşlerini ve ilgili maddeleri metinleri ile birlikte tek tek yazdıktan sonra kararı oluşturmaya başlar.

Birinci Aşama:

İlk inceleme başlığı altında dosyanın ele alınması için herhangi bir eksiklik olup olmadığını tespit eder. Eksiklik yok ise devam eder. Eksiklik var ise zaten bu eksiklik belirtilerek talep reddedilir.

İkinci Aşama:

Var ise Yürütmenin Durdurulması Talebi konusundaki Karar.

Üçüncü Aşama:

Esasın İncelenmesi.

Bu beklide en önemli aşamadır. Zira ilk iki aşamada kanunun dediği unsurların varlığını ya da yokluğunu tespit eden mahkeme bu aşamada kullandığı tümden gelim metodu ile ülkedeki tüm mahkemeleri bağlayacak yorumlar yapar ve kararını verir.

Bu kararı verirken davanın, Anayasaya Aykırılık iddiası ile açılmış olması gerektiğinden, dayanağı olan iddiaları tek tek inceler ve anayasaya aykırı olup olmadığını madde bazında bölümler oluşturarak karara bağlar.

Bu nedenlerle “İlk İnceleme” başlığından itibaren kararların incelenmesi gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları:

Yöntem olarak Anayasa Mahkememiz ile benzeri bir yol izlemektedir. Ancak bir ülkenin dava konusu ile ilgili tüm mevzuatı, tüm uygulama geçmişi, olayın ilgili ülkede geçirdiği aşamalar, ayrıntılı olarak incelendikten sonra “Hukuk Açısından” diyerek kararını oluşturmaya başlar. İlk belirtmeleri kararın yaklaşık 3 / 4 ünü oluşturur.

Kararların Türkçe dilinde de okunabildiği kullanışlı bir karar arama motoru olan HUDOC ayrıntılı araştırmaya imkân vermektedir.

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/tur/Pages/search.aspx#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/tur/Pages/search.aspx#{)

Uluslararası Şeffaflık Derneği...

2008 yılında gönüllü çabalarla kurulan Uluslararası Şeffaflık Derneği ülkenin demokratik, sosyal ve ekonomik yönden gelişimi için toplumun tüm kesimlerinde şeffaflık, dürüstlük ve hesap verebilirlik ilkelerini hâkim kılma amacını taşımaktadır.

Derneğimiz, yolsuzluğun azaltılması yönündeki çalışmaları kapsamında kamu kesimi, iş dünyası, sendikalar, üniversiteler, meslek örgütleri ve sivil toplum örgütleri gibi konuyla ilgili tüm tarafları bir araya getirerek faaliyetlerinde bu çok aktörlü işbirliğini esas almaktadır.

Uluslararası Şeffaflık Derneği, küresel düzeyde 90'dan fazla ülkede faaliyet gösteren Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün (Transparency International-TI) ilke ve amaçlarını paylaşır ve Türkiye ülke kolu olarak yakın işbirliği içinde çalışır. Dernek, yolsuzluğun temel ve sistemik nedenleri ile mücadele eder, sivil inisiyatifin geliştirilmesi için gerekli mekanizma ve kuruluşların oluşturulması ile reformların gerçekleştirilmesi için çalışır.

ULUSLARARASI
ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

19 Mayıs Mah. Operatör Raif Bey Sok.
Niyazi Bey Apt. 30/3-5 Şişli, İSTANBUL
Tel/Faks: +90 212 240 5281
E-posta: info@seffalik.org

www.seffalik.org

[f /TransparencyTurkey](https://www.facebook.com/TransparencyTurkey)
[t @TransparencyTR](https://www.twitter.com/TransparencyTR)

Çevre Davaları ve Medya Atölyesine konu olan Çevre İhlalleri Projesi Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından desteklenmektedir.

ULUSLARARASI
ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

STGM
Sivil Toplum Değerleme Merkezi

